

Notat - Basisbudget 2025-28 (hovednotat)

Sagsnavn: Budget 2025-28
Sagsnummer: 00.01.00-S55-1-23
Skrevet af: Brian Almann Hansen og Lars Sønderby
E-mail: brian.hansen@randers.dk
Forvaltning: Budget
Dato: 22. august 2024
Sendes til: **Byrådet (som en del af budgetmaterialet B2025-28)**

I dette notat gives en overordnet beskrivelse af Randers Kommunes basisbudget for 2025-28 og det samlede budgetforslag direktionen har udarbejdet – herunder en beskrivelse af den økonomiske udfordring som kommunen står overfor, når det økonomiske råderum gøres op.

Notatet er opdelt i følgende hovedafsnit:

1. Resume – kortfattet sammenfatning af det samlede budgetforslag
2. Ændringer siden budget 2024-27 – herunder forudsætninger
3. Opgørelse af den samlede budgetudfordring
4. Direktionens forslag til budget i balance

1. Resume

Randers Kommunes økonomi er i alvorlig ubalance. **Samlet kan ubalancen opgøres til gennemsnitligt 139,2 mio. kr. årligt i budgetperioden 2025-2028** – inkl. finansiering af en forventet ubalance i regnskab 2024 på 42 mio. kr. Den varige ubalance udenfor budgetperioden kan opgøres til 111,8 mio. kr. i 2029 og frem.

I lighed med en del andre af landets kommuner kan det konstateres, at det aftalte løft i økonomiaftalen for 2025 mellem regeringen og KL slet ikke er tilstrækkeligt til at dække ubalancen i Randers Kommunes økonomi.

Der er mange elementer i det samlede regnestykke, men grundlæggende skyldes ubalancen særligt to store økonomiske udfordringer, som byrådet tidligere er blevet oplyst om:

- Som konstateret i forbindelse med regnskab 2023 er kommunens andel af udgifterne til indkomstoverførsler på landsplan steget betydeligt. Revurderingen af budgettet til indkomstoverførslerne i 2025 og frem viser en gennemsnitlig ubalance på mere end 50 mio. kr. årligt. Hertil kommer at budgettet til indkomstoverførsler ligeledes er i ubalance i 2024. Finansieringen af denne ubalance skal ligeledes findes i budgetlægningen 2025-2028.
- Igennem en årrække har der været ubalance i socialområdets økonomi. I 2025 og frem kan ubalancen nu opgøres til omkring 65 mio. kr. årligt. Ubalancen skyldes, at der er stigende behov for hjælp blandt borgere, som ifølge lovgivningen skal imødekommes – antallet af dyre sager på området er således stigende, ligesom de gennemsnitlige udgifter i sagerne også stiger. De stigende udgifter på det specialiserede socialområde er en tendens som ses på tværs af landet. Det blev i forbindelse med vedtagelsen af budgetproceduren for 2025-2028 besluttet, at der i forbindelse

med de politiske forhandlinger om budget 2025-28 skal tages stilling til, hvorledes genopretningen af økonomien på socialområdet skal gennemføres.

Der er endvidere en række større ændringer på indtægtssiden, som påvirker det samlede resultat negativt. Det gælder blandt andet skatter, befolkningstal og refusionsindtægter. For så vidt sidstnævnte er kommunernes refusionsindtægter vedr. særligt dyre enkeltsager således forudsat forøget med 1,8 mia. kr. i 2025 stigende til 2,0 mia. kr. i 2028. Dette modregnes i kommunernes bloktilskud og betyder en mindreindtægt for Randers Kommune på 30,2 mio. kr. i 2025 stigende til 33,4 mio. kr. i 2028 og frem.

Når de samlede udgifter og indtægter lægges sammen, kan den samlede ubalance i kommunens økonomi opgøres til førnævnte 139,2 mio. kr. årligt i budgetperioden 2025-2028. I opgørelsen forudsættes det, at der sker fuld udmøntning af de besluttede 0,5%-effektiviseringskrav i 2027 og 2028 samt godkendelse af alle forslag til interne omprioriteringer som fremgår af socialrådets 'budget i balance-forslag'. Hvis disse forslag ikke vedtages, vil det slå igennem som en forværring og øge opgørelsen af den samlede ubalance tilsvarende.

I budgetforslaget er det endvidere forudsat, at det samlede løft i økonomiaftalen givet til almenområdet (herunder ældreområdet) anvendes som generel finansiering af det samlede budget.

I den opgjorte ubalance er der ikke indregnet økonomiske konsekvenser af jordskredet ved Nordic Waste. Kommunen har modtaget en lånedispensation på op til 375 mio. kr., som kan finansiere kommunens udgifter forbundet med jordskredet. Optagelsen af lån vil dog betyde merudgifter til renter og afdrag i årene frem. Som en del af budgetmaterialet har direktionen udarbejdet forslag til, hvorledes dette kan håndteres (se særskilt bilag).

Jævnfør den besluttede budgetprocedure skal direktionen udarbejde et budgetforslag i balance. Direktionen har på den baggrund udarbejdet forslag til, hvorledes ubalancen kan løses inden for de nuværende økonomiske rammer – og således at der er skabt grundlag for, at der politisk kan træffes beslutning om, hvordan genopretningen af økonomien på socialområdet skal gennemføres.

Det er forvaltningens vurdering, at ubalancen på socialområdet skal løses ifm. budgetlægningen 2025-2028. Igennem en årrække er socialrådets økonomiske problemer blevet håndteret fra år til år, men budgettet har grundlæggende – særligt i overslagsårene - ikke været tilstrækkeligt i forhold til de forventede udgifter. Dette er ikke længere holdbart, idet kommunens likviditet ikke er tilstrækkelig stærk til at håndtere budgetoverskridelser i den størrelsesorden som ubalancen på socialområdet nu udgør.

Direktionens forslag, der kan skabe balance i økonomien – og skabe forudsætningerne for en genopretning af økonomien på socialområdet via et budgetløft - består grundlæggende af to elementer:

- **Udarbejdelse af forslag/kataloger jf. den vedtagne budgetprocedure 2025-2028**
 - Et katalog med forslag til effektiviseringer/omprioriteringer internt på socialområdet, der kan bidrage til den fornødne økonomiske forbedring på området (indgår som 'budget i balance-forslag' i det generelle effektiviserings-/besparelseskatalog og er uddybende beskrevet i selvstændigt bilag).
 - Et katalog med forslag til udmøntning af de samlede effektiviseringskrav på 20 mio. kr. i 2027 og 40 mio. kr. i 2028 og frem. Kataloget indeholder samtidigt 'budget i balance-forslag' for områder i økonomisk ubalance der ikke allerede har en vedtaget økonomisk handleplan. Det gælder for henholdsvis skole- og dagtilbudsområdet.

- **Direktionens forslag til forbedring af kommunens økonomi med gennemsnitligt 140 mio. kr. årligt**
 - En reduktion af kommunens serviceudgifter med gennemsnitligt 100 mio. kr. årligt i 2025 og frem. Til brug for beslutning om udmøntning af reduktioner, har direktionen udarbejdet et katalog med forslag på tværs af serviceområderne (ex. socialområdet).
 - Et forslag til reduktion af kommunens anlægsudgifter med gennemsnitligt 40 mio. kr. årligt i budgetperioden 2025-2028 samt tilpasning af den 10-årige investeringsplan i 2029 og frem, der modsvarer den varige resterende ubalance udenfor budgetperioden på 11,8 mio. kr. (forudsat at der jf. ovenfor træffes beslutning om varig reduktion af serviceudgifterne med 100 mio. kr. årligt).

Med ovenstående ændringer er der skabt økonomisk mulighed for at løfte socialrådets budget med ca. 65 mio. kr. årligt samtidigt med at det samlede budget netop balancerer. Udover midlerne til et budgetmæssigt løft af socialområdet er der således ikke i budgetforslaget et økonomisk råderum til politisk prioritering af øvrige problemstillinger, bevillinger der udløber eller andre former for politiske ønsker. Såfremt der skal skabes et råderum hertil, vil finansieringen skulle tilvejebringes som en del af de politiske drøftelser om budgettet.

I forlængelse heraf skal det samtidigt oplyses, at direktionens forslag til kataloget med yderligere reduktioner på service indeholder forslag som overstiger behovet for servicereduktioner. Dette skal dog ses i sammenhæng med, at Økonomiministeriet udsender en ny Økonomisk Redegørelse ultimo august. På baggrund heraf forventes KL at udsende en ny tilskudsmodel primo september indeholdende eventuelle ændrede vækstskøn samt opdaterede skattetal vedrørende 2023. I lighed med tidligere år kan den nye tilskudsmodel væsentligt ændre på tallene i budgetforslaget.

Ændringer som følge af den nye tilskudsmodel vil blive indarbejdet i de tekniske ændringer som forventes udsendt til byrådet forud for de politiske forhandlinger om budgettet den 19-20. september 2024. Først når de tekniske ændringer er indarbejdet kan det konstateres om der i det samlede budgetforslag (inkl. udarbejdede kataloger med forslag til effektiviseringer/besparelser) kan opgøres et mindre økonomisk råderum til politisk prioritering.

2. Ændringer siden budget 2024-27 – herunder forudsætninger

Dannelsen af basisbudget 2025-28 – det tekniske budget – sker som sædvanlig ved at tage udgangspunkt i det allerede vedtagne budget 2024-27. Hertil lægges ændringer som følge af tillægsbevillinger i løbet af året, nye demografiberegninger, lovændringer, ændrede pris- og lønskøn og øvrige konsekvenser af årets økonomiaftale mellem regeringen og KL.

Hertil kommer en lang række forudsætninger, som er beskrevet i dette notat. Herudover henvises til følgende notater for en mere udførlig beskrivelse:

- Basisbudget 2025-28 (uddybende beskrivelse)
- Indkomstoverførsler 2024-28
- Demografireguleringer i basisbudget 2025-28
- Ændret pris- og lønskøn 2024-28
- 'Anlægspakken' – bilagsmateriale om anlægsbudgettet

Basisbudgettet udgør grundlaget for det budgetforslag i økonomisk balance, som direktionen jf. den vedtagne budgetprocedure skal fremlægge for byrådet.

Ændringer i økonomien siden vedtagelsen af budget 2024-2027

Nedenfor gives en nærmere beskrivelse af de ændringer, der er sket siden vedtagelsen af budget 2024-27. Formålet er at redegøre for den aktuelle økonomiske situation – med udgangspunkt i det senest vedtagne budget.

Undervejs gives en nærmere beskrivelse af alle relevante budgetforudsætninger vedrørende budget 2025-28.

Kommunens primære styringsmål er ”Resultat af ordinær drift og anlæg”. Nedenstående tabel viser, hvordan dette styringsmål er ændret fra vedtaget budget 2024-27 til det aktuelle basisbudget for 2025-28:

Resultat af ordinær drift og anlæg (mio. kr.), løbende PL	2025	2026	2027	2028
Vedttaget budget 2024-27	10,0	-27,3	-62,1	-62,1
Basisbudget 2025-28	84,6	30,6	-21,3	-9,3
Forskæl (nettomerdgift)	74,6	57,9	40,8	52,8
Annullering af anlægsbuffer	-40,0			
Korrektioner vedr. anlæg (der er fuldt finansieret i 2023-2028)	-13,4	2,8	5,8	-0,8
Nettomerdgift i alt	21,2	60,7	46,6	52,0

I 2025 er der i udgangspunktet tale om en merudgift på 74,6 mio. kr. I budgettet for 2025-28 er der indregnet en anlægsbuffer i 2025 – dette var ikke tilfældet i 2024-27 (idet anlægsbufferen kun indregnes i selve budgetåret). For at få den reelle merudgift skal der derfor korrigeres for anlægsbufferen i 2025 (i Budget 2025-28). Det samme er tilfældet med anlægsprojekter der er fuldt finansieret, når år 2023 og 2024 medtages.

Når disse korrektioner foretages, viser tabellen at den reelle merudgift i 2025 er 21,2 mio. kr. og væsentligt mere de øvrige år. Samlet for hele perioden er den gennemsnitlige merudgift på 45,1 mio. kr.

I disse tal er det tidligere vedtagne effektiviseringskrav på 20 mio. kr. i 2027 samt det nye effektiviseringskrav på yderligere 20 mio. kr. i 2028 og frem indarbejdet. Med budgetproceduren for 2025-28 blev det besluttet, at der skulle udarbejdes et katalog med konkrete forslag til udmøntning af de 20 mio. kr. i 2027 stigende til 40 mio. kr. i 2028 (kataloget er vedlagt budgetmaterialet som bilag). Forslagene i kataloget er således forudsat gennemført fuldt ud i basisbudgettet. Hvis nogle af forslagene i udmøntningen af effektiviseringskravet ikke politisk ønskes gennemført, vil det således forværre den opgjorte merudgift tilsvarende.

Udover ovennævnte tal kommer ubalancen på socialområdet. Desuden er der en forventet ubalance fra regnskab 2024 vedrørende merudgifter til indkomstoverførsler, der også skal finansieres som en del af budgetlægningen 2025-2028. Dette beskrives nærmere i hovedafsnit 3.

I opgørelsen af tallene er der ikke indregnet økonomiske konsekvenser af kommunens afværgeindsats mv. vedrørende jordskredet ved Nordic Waste. Se senere i nærværende notat samt i særskilt notat (vedlagt som bilag).

Nedenstående tabel viser en oversigt over ændringerne i de enkelte år – og efter oversigten gives en nærmere beskrivelse af de enkelte poster i oversigten.

For en mere detaljeret redegørelse henvises til det uddybende notat om basisbudget 2025-28:

Oversigt over ændringer (netto beløb i mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Skatter				
Indkomstskat	21,1	21,2	21,4	20,1
Valg af selvbudgettering i 2024	0,4	3,6	-64,7	-40,0
Kollektiv skattesanktion vedr. 2024	3,1	3,1	4,6	4,6
Selskabsskat	-5,7	10,3	8,9	0,3
Grundskyld	6,4	6,2	34,0	-3,4
Dækningsafgift	-11,6	-9,3	-8,2	-3,4
Tilskud/udligning				
Eget folketal i Randers Kommune	-7,1	12,5	16,0	-14,8
Folketal på landsplan	29,0	15,3	10,2	30,3
Socioøkonomi	-12,6	-13,2	-13,7	-14,1
Serviceudgifter				
Demografi	-0,9	-10,0	-14,8	0,7
Ændret PL inkl. trepartsaftalen	-1,1	7,5	15,2	9,6
Lov- og cirkulæreprgram	0,2	-2,0	-2,6	-2,6
Nyt effektiviseringskrav i 2028	0,0	0,0	0,0	-20,0
Økonomiaftale - løft af serviceramme (inkl. ældreområdet samt administration)	-39,2	-42,2	-47,5	-47,5
Daginstitutioner - løft af budget til øvrig drift	6,7	6,7	6,7	6,7
Øvrig drift				
Indkomstoverførsler	51,0	48,7	51,7	79,9
Refusion særligt dyre enkeltsager	18,1	17,7	15,9	17,3
Aktivitetsbestemt medfinansiering (sundhedsområdet)	-0,8	-1,4	1,9	1,6
Renter				
Netto renteudgifter, finansforskydninger m.m.	-5,9	-5,9	-5,1	-5,9
Skattefinansieret anlæg				
Ændringer i alt vedr. skattefinansierede anlæg	-28,5	-5,4	5,8	21,8
Øvrige ændringer				
Særligt vanskeligt stillede kommuner	5,8	6,0	5,2	5,6
Andre ændringer	-7,4	-8,5	5,6	5,3
TOTAL (ændringer i alt)	21,2	60,7	46,6	52,0

(minus angiver merindtægter/mindreudgifter)

Ændringer vedrørende indkomstskat

Som sædvanlig forudsættes (i basisbudgettet) valg af statsgaranti i 2025, mens beløbene i overslagsårene er beregnet via KL's skatte- og tilskudsmodel – ud fra en forventet statsgaranti for overslagsårene. Ligeledes er der i basisbudgettet forudsat uændrede skatteprocenter/promiller.

Skønnet over indkomstskatten på landsplan er sænket med 1,0 mia. kr. i 2025, med 6,2 mia. kr. i 2026 og 11,9 mia. kr. i 2027. Årsagen hertil er primært en lavere lønudvikling end tidligere forudsat (dette beskrives nærmere i særskilt notat om konsekvenserne af ændret PL-skøn).

Som følge af de lavere skøn over indkomstskatten kompenseres kommunerne under et via bloktilskuddet. Som det fremgår nedenfor, er denne compensation imidlertid ikke tilstrækkelig til at dække tabet på indkomstskatten i Randers Kommune:

Mio. kr.	2025	2026	2027	2028
Ændringer indkomstskat (mindreindtægt)	32,7	109,4	265,5	101,4
Ændret bloktilskud (merindtægt)	-16,7	-103,4	-200,0	-15,8
Ændret udligning	5,2	15,2	-44,1	-65,6
I alt	21,1	21,2	21,4	20,1

(minus angiver merindtægter/mindreudgifter)

Tabellen viser en mindreindtægt på indkomstskatterne i Randers Kommune på 32,7 mio. kr. i 2025. Bloktilskuddet forøges med 16,7 mio. kr. og medtages udligningen bliver der tale om en samlet nettomindreindtægt på 21,1 mio. kr. i 2025. Beløbet er stort set det samme i årene frem.

Normalt har Randers Kommune ikke så stor manko på udskrivningsgrundlaget, idet ændringen på indkomstskatten i høj grad bliver modsvaret af tilskud/udligning. Årsagen til ovennævnte difference er ifølge KL, at en del af gevinsten ved selvbudgettering på landsplan i 2024 er blevet modregnet allerede i 2025 og resten er modregnet i 2027¹.

Ovennævnte tal skal således ses i sammenhæng med tabellen nedenfor vedrørende valget af selvbudgettering i 2024.

Det skal understreges, at KL vil opdatere skatte- og tilskudsmodellen primo september 2024 med opdaterede skattetal vedrørende 2023 (pt er beregningen udelukkende baseret på skattetal for 2022). Dette ændrer ikke tallene for 2025 (på grund af statsgarantien) men kan medføre ændrede beløb for overslagsårene.

Valg af selvbudgettering i 2024

Randers Kommune valgte (i lighed med 81 andre kommuner) selvbudgettering i 2024.

KL oplyser at skønnet over den endelige efterregulering i 2027 fortsat er behæftet med betydelig usikkerhed – herunder også hvordan den modgående justering af bloktilskuddet skal håndteres. Efterreguleringen på landsplan er indtil videre opgjort til 10,8 mia. kr. i 2027

En foreløbig opgørelse for Randers Kommune viser en gevinst (før modregning i bloktilskuddet) på ca. 205 mio. kr. ved valg af selvbudgettering. Efter modregning viser den foreløbige opgørelse en gevinst på ca. 25 mio. kr.

Som følge af usikkerheden vedrørende størrelsen af modregningen blev der i budget 2024-27 afsat et reservebeløb på 40 mio. kr. i 2027 (som i udgangspunktet automatisk videreføres til 2028). Et reservebeløb, der altså ikke bliver brugt for – dog skal det samlede resultat ses i sammenhæng med ovennævnte tabel og beskrivelse vedrørende udskrivningsgrundlaget.

Det samlede resultat kan opgøres som følger:

¹ En del af de kommuner, der valgte selvbudgettering i 2024, har valgt at budgettere med noget af gevinsten allerede i 2024. Noget af denne gevinst er ifølge KL modregnet i bloktilskuddet i 2025. Det drejer sig om ca. 0,9 mia. kr. svarende til ca. 15 mio. kr. for Randers Kommune. Resten af modregningen sker i 2027, jf. beskrivelsen under punkt "valg af selvbudgettering i 2024".

Mio. kr.	2025	2026	2027	2028
Valg af selvbudgettering i 2024				
Efterregulering af indkomstskat	0,0	0,0	-149,9	0,0
Efterregulering af tilskud/udligning	0,0	0,0	-55,6	0,0
Merindtægt før modregning i bloktilskud m.m.	0,0	0,0	-205,5	0,0
Modregning i bloktilskud	0,0	0,0	180,7	0,0
Afsat reservebeløb vedr. modregning i bloktilskud	0,0	0,0	-40,0	-40,0
Nettomerindtægt	0,0	0,0	-64,7	-40,0
Yderligere reduktion i bloktilskud vedr. år 2022 og 2023	0,4	3,6	0,0	0,0
I alt	0,4	3,6	-64,7	-40,0

(minus angiver merindtægter/mindredgifter)

Den foreløbige opgørelse viser således en betydelig nettogevinst i 2027 som følge af valget af selvbudgettering i 2024 (som teknisk set også forbedrer 2028, da reserven ikke videreføres i årene frem). Sammenholdes med tabellen ovenfor bliver merindtægten dog stort set modregnet af mankoen vedrørende udskrivningsgrundlaget.

Beløbet vedrørende 2025 og 2026 vedrører de kommuner der valgte selvbudgettering i 2022 (9 kommuner) og i 2023 (8 kommuner). Det forventes nu, at disse kommuner vil have en gevinst herved på 1,3 mia. kr. og 0,9 mia. kr. svarende til en bloktilskudsreduktion for Randers Kommune på hhv. ca. 22 mio. kr. og 15 mio. kr. Langt det meste af denne bloktilskudsreduktion var dog budgetlagt i forvejen – hvorfor der kun er merudgifter i 2025 og 2026 på hhv. 0,4 mio. kr. og 3,6 mio. kr.

Kollektiv skattesanktion vedr. 2024

Kommunerne hævdede i 2024 de kommunale skatter med ca. 667 mio. kr. opgjort ekskl. ændrede skatter i medfør af udligningsreformen. Regeringen har med henvisning til gældende lovgivning sanktioneret skattestigningen, idet der var forudsat en uændret skat for kommunerne under ét i økonomiaftalen for 2024.

Den kollektive andel af sanktionen udgør på landsplan 335,5 mio. kr. (i 2025 og 2026) mens beløbet for 2027 er 500,2 mio. kr. Randers Kommunes andel heraf er 5,6 mio. kr. (i 2025 og 2026) samt 8,4 mio. kr. i 2027 og frem.

Randers Kommune havde i budget 2024-27 delvist indregnet disse kollektive sanktioner, jf. nedenstående tabel:

Mio. kr.	2025	2026	2027	2028
Indregnet i budget 24-27	2,5	2,5	3,8	3,8
Nye oplysninger til budget 2025-28	5,6	5,6	8,4	8,4
I alt	3,1	3,1	4,6	4,6

Set i forhold til budget 2024-2027 er der således tale om merudgifter på 3,1 mio. kr. i 2025/26 samt 4,6 mio. kr. i 2027 og frem.

Ændringer vedrørende selskabsskat

De senere års udsving i skønnede indtægter fra selskabsskat fortsætter.

Sammenlignet med de forudsatte indtægter i september 2023 (der lå til grund for budget 2024-27) er skønnet for 2025 på landsplan øget med 0,6 mia. kr. og i overslagsårene er skønnet øget betydeligt med hhv. 2,9 mia. kr. i 2026 og 3,5 mia. kr. i 2027. Bloktilskuddet for kommunerne reduceres tilsvarende.

Selskabsskatten i 2025 er endeligt opgjort og vedrører regnskabsåret 2022, da selskabsskatten opgøres med 3 års forsinkelse. Ved budgetlægningen for 2026 anvendes KL's skøn på landsplan (der er tale om foreløbige skøn). Med hensyn til afregning mellem kommuner/afregning vedrørende tidligere år anvendes et budgetbeløb svarende til gennemsnittet af årene 2022-25.

I sidste års budget blev der afsat en reserve på 5,0 mio. kr. i 2025 stigende til 15 mio. kr. i 2027 (reservebeløbet var primært målrettet selskabsskat).

Som det fremgår af nedenstående tabel (der viser det samlede regnestykke for Randers Kommune) kan reservebeløbet ikke helt dække den samlede mindreindtægt (dette er især tilfældet i 2026 og 2027:

Ændringer vedrørende selskabsskat (1.000 kr.)	2025	2026	2027	2028
Ændret selskabsskat	-12,7	-10,0	-13,5	-5,9
Ændret udligning	2,2	-19,2	-23,0	-14,8
Ændret bloktilskud	9,8	49,5	60,4	36,1
Selskabsskat i alt (netto)	-0,7	20,3	23,9	15,3
Reserve vedrørende selskabsskat m.m.	-5,0	-10,0	-15,0	-15,0
Selskabsskat efter reserve	-5,7	10,3	8,9	0,3

(minus angiver merindtægter/mindreudgifter)

Tallene viser, at der i 2025 er en samlet nettomerindtægt på 5,7 mio. kr. (inkl. reserve). I 2026 og 2027 er der derimod en mindreindtægt (inkl. reserve) på hhv. 10,3 mio. kr. og 8,9 mio. kr.

Lægges alle årene sammen ses en samlet mindreindtægt, som dog ville have været betydeligt større, hvis der ikke var blevet afsat et reservebeløb i budget 2024-2027.

Årsagen til mankoen skyldes, at kommunerne bliver reguleret for mer-/mindreindtægter på selskabsskat under ét, men de faktiske indtægter fra selskabsskat er meget ulige fordelt på tværs af landets kommuner. Den ubalance, som det giver, bliver kun udlignet kommunerne imellem med 50% i det samlede udligningssystem.

Grundskyld

Skatteministeriet har i april måned opgjort opdaterede skøn for indtægter fra grundskyld for 2024-2027. Det er disse skøn, der er anvendt ved budgetlægningen (jf. anbefaling fra KL, der dog samtidig gør opmærksom på, at skønnene fortsat er behæftet med betydelig usikkerhed).

Det nye skøn for 2024 ligger langt under de 380 mio. kr. som ministeriet fremsendte til Randers Kommune i august 2023 (og som lå til grund for budgetlægningen 2024-27).

Som følge heraf kan der forventes en betydelig efterregulering for Randers Kommune. Der var i budget 2024-27 afsat et reservebeløb hertil på 10 mio. kr. men som det fremgår nedenfor, er dette beløb ikke tilstrækkeligt, idet der kan forventes en efterregulering på 37,6 mio. kr².

Efterregulering 2007 vedr. 2024	Mio. kr.
Vedtaget 2024-27 (august 2023)	-380,0
Nyt skøn april 2024	-342,4
Forskel til afregning i 2027	37,6

Det samlede regnestykke vedrørende grundskyld kan nu opgøres som følger:³

Mio. kr.	2025	2026	2027	2028
Ændring grundskyld	32,5	30,9	31,2	23,4
Ændret bloktilskud	-12,1	-11,6	-11,5	-0,4
Ændret udligning	-14,0	-13,1	-13,2	-16,4
I alt før efterregulering	6,4	6,2	6,4	6,6
Efterregulering vedr. 2024			37,6	
Afsat reservebeløb			-10,0	-10,0
I alt inkl. efterregulering vedr. 2024	6,4	6,2	34,0	-3,4

(minus angiver merindtægter/mindreudgifter)

Tabellen viser nettomindreindtægter på 6,4 mio. kr. i 2025 og 6,2 mio. kr. i 2026. I 2027 er der tale om en nettomindreindtægt på 34,0 mio. kr. (inkl. afsat reservebeløb) som følge af den store forventede efterregulering i 2027. Størrelsen af efterreguleringen er dog som ovenfor nævnt fortsat behæftet med betydelig usikkerhed.

Dækningsafgift (erhverv)

KL har i juli måned 2024 udsendt opdaterede tal for dækningsafgift – med udgangspunkt i ministeriets tal fra april 2024.

De opdaterede skøn indebærer, at beløbet for 2025-27 svarer til de beløb, der indgik ved sidste års budgetlægning. Der er nemlig (som følge af omlægningerne på området) indført en kompensationsordning, hvor der i 2025-27 ydes kompensation til kommunerne baseret på det skønnede grundlag kommunerne havde til rådighed i forbindelse med budgetlægningen for 2024.

Udover ovennævnte kompensation er der aftalt en særskilt kompensation til kommuner med nettotab som følge af omlægningen på området. Ordningen omfatter typisk kommuner med beskedne eller ingen indtægter fra dækningsafgifter.

² Ifølge KL kan der ikke forventes en kompensation via bloktilskuddet til denne ændring. Det skyldes at kommunerne ikke blev modregnet for den merindtægt på landsplan på knap 1,9 mia. kr. der blev indregnet i budgettet som følge af det forøgede skøn i august 2023. De nye skøn viser nu en mindreindtægt fra august 2023 til april 2024 på 0,7 mia. kr. – altså er der sammenlagt fortsat tale om en forøget skøn på 1,2 mia. kr. fra juni 2023 (sidste års økonomiaftale) til april 2024.

³ I beregningerne er det forudsat, at de 5 mio. kr. der tidligere er budgetlagt som forventet tilbagebetaling ikke er nødvendige længere fordi hele efterreguleringen vil finde sted i 2027.

Ministeriet har udmeldt kompensationsbeløb for 2025 på i alt 454 mio. kr. og heraf modtager Randers Kommune 10,7 mio. kr.

KL er fortsat i dialog med ministeriet om kompensationsbeløb for 2026-2028. Med forbehold for denne afklaring forventer KL, at kompensationsbeløbet i 2026-28 vil være nogenlunde på niveau med de udmeldte beløb i 2025. På den baggrund er der i indarbejdet et forventet kompensationsbeløb på 10 mio. kr. i 2026 og frem. Beløbets størrelse i 2026 og frem er behæftet med en vis usikkerhed.

Det samlede regnestykke vedrørende dækningsafgift ser hermed ud som følger:

Ændringer vedrørende dækningsafgift på erhvervsjendomme (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Ændret dækningsafgift	0,0	0,0	0,0	4,6
Ændret balancetilskud	-0,9	0,7	1,8	2,0
Tilskud vedr. tab sfa. ændring i dækningsafgift	-10,7	-10,0	-10,0	-10,0
Ændringer i alt	-11,6	-9,3	-8,2	-3,4

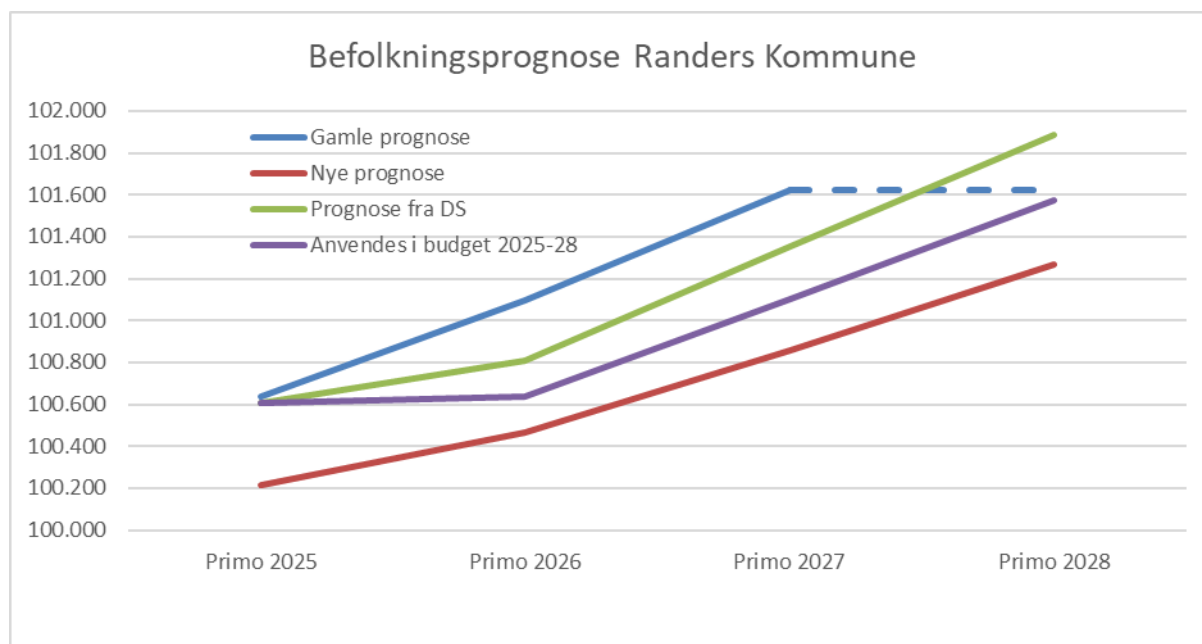
(minus angiver merindtægter/mindreudgifter)

Ændringerne vedrørende dækningsafgift medfører samlet set en merindtægt på 11,6 mio. kr. i 2025 og lidt mindre de kommende år.

Eget folketal i Randers Kommune

Randers Kommunes eget folketal har betydning både for indtægtssiden (skatter og tilskud) samt udgiftssiden (demografimodeller). Det er derfor vigtigt hvilke forudsætninger der anvendes med hensyn til den forventede befolkningsudvikling i Randers Kommune.

Nedenstående figur viser den forventede befolkningsprognose – både den gamle og den nye prognose. Desuden vises den aktuelle prognose fra Danmarks Statistik (DS):

Note: Årsagen til at den gamle prognose (stiplet blå linje) er uændret fra 2027 til 2028 skyldes forudsætningen om, at budgetoverslagsår 2027 (i budget 2024-27) i udgangspunktet fremskrives uændret til 2028.

Figuren viser, at kommunens nye prognose (røde linje) ligger under prognosen fra DS (som danner grundlag for det statsgaranterede folketal i 2025). Ved budgetlægningen (basisbudgettet) har den normale tilgang tidligere været at vælge DS for budgetåret (altså statsgarantifolketallet i 2025) og dernæst benytte egen prognose.

Hvis denne tilgang vælges for budget 2025-28, vil folketallet imidlertid falde fra 100.609 (statsgaranti 2025) til 100.463 i 2026 (egen prognose). Det aktuelle folketal var ultimo juni 2024 højere end det forventede folketal pr. 1/1 2025 i egen prognose. På den baggrund er det i basisbudgettet forudsat, at folketallet i 2026-28 vil ligge midt imellem egen prognose og prognosen fra DS – altså den lilla linje.

Ved beregningen af kommunens demografimodeller er egen prognose anvendt (røde linje). Når folketallet nu forventes at være højere (lilla linje) bør der indregnes et reservebeløb til merudgifter på udgiftssiden. Som følge heraf er der i basisbudgettet indregnet en demografireserve på 5 mio. kr. i 2026 stigende til 10 mio. kr. i 2028 (se også afsnittet nedenfor om demografireguleringer).

Selv om folketallet er hævet fra den røde til den lilla linje ligger folketallet stadig betydeligt under den tidligere forventning (blå linje) – særligt for årene 2026-28.

Dette har betydning for de beløb kommunen modtager fra tilskud og udligning. Allerede ved sidste års budgetlægning kunne det konstateres, at folketallet med stor sandsynlighed ville blive lavere end den blå linje og som følge heraf blev der afsat en reserve på 10 mio. kr. i 2025 stigende til 20 mio. kr. i 2027.

Nedenstående tabel viser de beregnede mindreindtægter fra tilskud/udligning sammenholdt med den tidligere afsatte reserve:

Mio. kr.	2025	2026	2027	2028
Udligning - mindreindtægt	2,5	20,4	28,4	4,3
Bloktilskud - mindreindtægt	0,4	6,8	7,1	0,7
Mindreindtægter i alt	2,9	27,2	35,5	5,0
Reserve vedrørende folketal	-10,0	-15,0	-20,0	-20,0
I alt inkl. reserve	-7,1	12,2	15,5	-15,0

Tabellen viser at reserven var tilstrækkelig i 2025 og 2028, men ikke i 2026 og 2027. Sammenlagt (over alle år) kan den afsatte reserve ikke helt dække mindreindtægten fra tilskud/udligning.

Folketal på landsplan

Udover eget folketal har folketallet på landsplan betydning for de beløb kommunen modtager i tilskud/udligning.

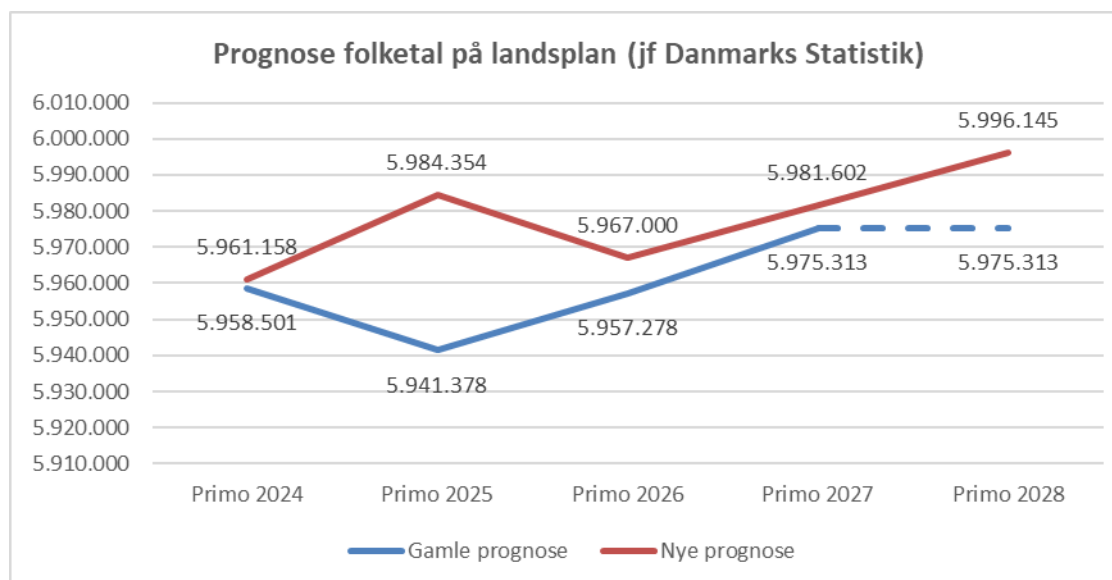
Befolkningsudviklingen på landsplan skal ændre sig en del før det får nævneværdig betydning for tilskud/udligning i Randers Kommune.

I disse år er der dog netop store ændringer i folketallet på landsplan. Dette skyldes at DS i deres prognose tager udgangspunkt i særloven vedrørende de ukrainske flygtninge – en lov der kun vedtages for et år ad gangen. Som følge heraf forudsætter DS, at alle ukrainske flygtninge vil være hjemrejst i det følgende år.

I prognosen fra 2023 (som blev anvendt i budget 2024-27) blev det således forudsat, at de godt 30.000 ukrainske flygtninge ville vende tilbage til hjemlandet i løbet af 2024, hvilket ville betyde et lavt folketal primo 2025.

I den nye prognose er særloven blevet forlænget yderligere et år og dermed forudsætter DS, at de ukrainske flygtninge først vil rejse hjem i løbet af 2025 (hvilket betyder et lavt folketal primo 2026).

Dette kan illustreres grafisk som følger, hvor den gamle og nye prognose fra DS sammenlignes:

Note: Årsagen til at den gamle prognose (stiplet blå linje) er uændret fra 2027 til 2028 skyldes den normale forudsætning om, at budgetoverslagsår 2027 (i budget 2024-27) i udgangspunktet fremskrives uændret til 2028.

Figuren viser, at der som følge af ovenstående beskrivelse er meget stor forskel på folketallet primo 2025 – nemlig godt 40.000 personer⁴.

Denne forskel har negativ betydning for tilskud/udligning til Randers Kommune – primært fordi Randers Kommune i egen prognose ikke har forudsat af ukrainerne rejser hjem, når særloven udløber (og dermed heller ikke kan indregne en pludselig vækst i befolkningstallet primo 2025).

Den isolerede effekt af det ændrede folketal på landsplan kan opgøres som følger:

Mio. kr.	2025	2026	2027	2028
Udligning - mindreindtægt	18,9	0,8	-3,3	12,1
Bloktilskud - mindreindtægt	10,2	2,5	1,5	6,1
Mindreindtægter i alt	29,0	3,3	-1,8	18,3

(minus angiver merindtægter/mindreudgifter)

Det ses at effekten (selvsagt) er størst i 2025 hvor folketallet på landsplan som nævnt er over 40.000 højere end forventet.

⁴ Hovedforklaringen på denne forskel er at de ukrainske flygtninge er blevet i landet (godt 30.000 personer) og at indvandringen generelt set har været større end forventet (ca. 10.000 personer).

Det må forventes, at et lignende mønster vil gentage sig i 2026 og årene fremover – dog ikke med en mindreindtægt på 29 mio. kr. som angivet i tabellen ovenfor, idet en del af forklaringen vedrører andre forhold (jf. fodnoten nedenfor).

På baggrund af ovenstående beskrivelse (samt simuleringsberegninger i KL's skatte og tilskudsmodel) vurderes det, at der bør afsættes en reserve på 12 mio. kr. årligt fra 2026 og frem til at imødegå den forventede løbende opjustering af folketallet på landsplan.

Den samlede tabel vedrørende ændringer af folketallet på landsplan kan dermed opgøres som følger:

Mio. kr.	2025	2026	2027	2028
Udligning - mindreindtægt	18,9	0,8	-3,3	12,1
Bloktilskud - mindreindtægt	10,2	2,5	1,5	6,1
Mindreindtægter i alt	29,0	3,3	-1,8	18,3
Reserve vedr. folketal på landsplan	0,0	12,0	12,0	12,0
I alt	29,0	15,3	10,2	30,3

(minus angiver merindtægter/mindreudgifter)

Socioøkonomi

Opgørelsen af det socioøkonomiske udgiftsbehov vedrører 18 forskellige kriterier. Opdateringen af disse kriterier medfører ændrede udligningsbeløb. Nedenstående tabel viser den isolerede effekt af ændringerne i antal – både i Randers Kommune og på landsplan:

Mio. kr.	2025	2026	2027	2028
Socioøkonomi - udligning (merindtægt)	-12,6	-13,2	-13,7	-14,1

(minus angiver merindtægter/mindreudgifter)

Tabellen viser samlede merindtægter på 13-14 mio. kr. årligt. Merindtægterne skal ses i sammenhæng med merudgifter til indkomstoverførsler og socialområdet i øvrigt (jf. også beskrivelsen nedenfor under indkomstoverførsler).

Demografi

På baggrund af kommunens aktuelle befolkningsprognose, er der udarbejdet demografi-beregninger på kommunens demografiområder (børn, skole, social og omsorg). Disse beregninger er nærmere beskrevet i særskilt notat. Det samlede regnestykke ser ud som følger:

Nettoresultat demografi (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Kompensation fra økonomiaftalen	-16,8	-16,8	-16,8	-16,8
Forudsat yderligere kompensation i overslagsår (eget skøn i budget 2025-28)		-8,5	-17,0	-25,5
Allerede indregnet kompensation i budget 2024-27	8,5	17,0	25,5	25,5
Forventet kompensation i alt (netto)	-8,3	-8,3	-8,3	-16,8
Ændrede demografibeløb (jf demografinotat)	7,5	-6,7	-14,0	7,5
Nyt reservebeløb demografi		5,0	7,5	10,0
I alt	-0,9	-10,0	-14,8	0,7

(minus angiver merindtægter/mindreudgifter)

Økonomaftalen indeholder en samlet kompensation til demografi på ca. 1 mia. kr. jf. KL⁵. Dette betyder en merindtægt for Randers Kommune på 16,8 mio. kr. Der var allerede indregnet en forventet kompensation på 8,5 mio. kr. i budget 2024-2027 – samlet giver det derfor en merindtægt på 8,3 mio. kr.

Ifølge kommunens demografimodeller er den beregnede merudgift i 2025 på 7,5 mio. kr., hvilket samlet giver en nettomindredgift på 0,9 mio.kr. i 2025.

I overslagsårene forudsættes (som sædvanlig) en årlig kompensation på 500 mio. kr. i kommende års økonomaftaler vedrørende demografi. Det svarer til 8,5 mio. kr. i 2026 stigende til 25,5 mio. kr. i 2028.

Sammenlagt over årene er der en nettomindredgift. Dette skal dog ses i sammenhæng med mindreindtægter fra udligningen som følge af en lavere andel af folketallet på landsplan (jf. beskrivelsen ovenfor).

I lighed med tidligere år er demografibeløb, der indebærer budgetudvidelser (hvilket i årets budgetlægning er på alle serviceområderne) placeret på en central konto under økonomiudvalget til udmøntning i forbindelse med de politiske forhandlinger om budget 2025-28. De samlede beløb fremgår af tabellen nedenfor:

Samlet demografiregulering (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Småbørn	1,6	3,7	6,5	3,4
Skole	7,9	5,3	6,2	7,2
Social	8,2	9,8	12,3	15,0
Omsorg	16,3	32,9	53,4	74,3
I alt (inkl efterregulering)	34,1	51,7	78,4	99,9

Det er beløbene for 2025 – altså de 34,1 mio. kr. – der foreslås udmøntes varigt i forbindelse med budget 2025-28. Stigningen i beløbene i 2026 og frem foreslås i lighed med tidligere år fastholdt som reservationer til udmøntning i forbindelse med kommende års budgetlægninger.

Ændret PL inkl. trepartsaftalen

I lighed med budget 2024-2027 er basisbudgettet for 2025-2028 udarbejdet med forudsætning om fuld pris- og lønfremskrivning af det samlede budget.

Der er indgået ny overenskomst (O24) samt en trepartsaftale. Hertil kommer ændringer i forudsætningerne vedrørende prisudviklingen. Alle disse forhold er beskrevet i særskilt notat (notat om ændret pris- og lønskøn 2024-2028 Inkl. trepartsaftale).

Det samlede resultat fremgår af nedenstående tabel, der både viser ændringerne på udgiftssiden og indtægtssiden. År 2024 er medtaget for sammenligningens skyld:

Mio. kr.	2024	2025	2026	2027	2028
Ændret PL (udgiftssiden)	22,0	-15,9	-70,0	-162,5	10,4
Ændret PL (finansiering)	-24,8	14,8	77,5	177,7	-0,8
I alt (nettoerindtægt)	-2,8	-1,1	7,5	15,2	9,6

(minus angiver merindtægter/mindreudgifter)

⁵ En del af det generelle budgetløft i økonomaftalen på 3,4 mia. kr. vedrører demografi med 1 mia. kr.

Resultatet viser, at der de første par år (2024 og 2025) samlet set er en lille nettomindreudgift, mens det modsatte er tilfældet i årene fremover.

For 2026 er der indarbejdet en pulje vedrørende bæredygtig og fleksibel løndannelse på 11,1 mio. kr. Det afklares først i forbindelse med OK26, hvordan denne pulje skal udmøntes.

Lov- og cirkulæreprogrammet

Konsekvenserne af lovændringer samt øvrige reguleringer er indregnet i basisbudgettet. Som sædvanlig er det i udgangspunktet forudsat, at Randers Kommune har mer-/eller mindreudgifter svarende til andelen af den modtagne kompensation.

Det samlede regnestykke inkl. den modtagne kompensation via bloktilskuddet ser ud som følger:

Mio. kr.	2025	2026	2027	2028
Merudgifter som følge af lovændringer	13,3	17,4	18,5	22,1
Kompensation via bloktilskuddet	-13,1	-19,4	-21,1	-24,7
I alt	0,2	-2,0	-2,6	-2,6

(minus angiver merindtægter/mindreudgifter)

Lovændringen om "sænkelse af klasseloftet i 0.-2. Klasse" er i Randers Kommune indregnet i demografimodellen på skoleområdet og skal dermed ikke indregnes som merudgift her. Dette er hovedårsagen til nettomindreudgiften i ovennævnte tabel (idet kompensationen udgør 1,1 mio. kr. i 2025 stigende til 2,4 mio. kr. i 2027 og frem).

Årsagen til at der i 2025 alligevel er en lille nettomerudgift skyldes det forhold, at LC-programmet indeholder kommunal medfinansiering af en række it-projekter, hvortil der ikke er nogen modpost⁶.

Beløbene under lovændringer er i første omgang placeret i en central pulje (under økonomiudvalget) til senere udmøntning. Forvaltningen vil foretage en nøjere vurdering af alle ovennævnte lovændringer i takt med, at yderligere oplysninger modtages fra KL.

Der henvises til det uddybende notat om basisbudgettet for en nærmere beskrivelse af de enkelte lovændringer.

Nyt effektiviseringskrav i 2028

Ifølge kommunens økonomiske politik indarbejdes der som udgangspunkt hvert år i basisbudgettet et effektiviseringskrav på 20 mio. kr. pr. år (svarende til ca. 0,5% af serviceudgifterne), idet byrådet dog træffer konkret beslutning herom i forbindelse med den politiske behandling af den årlige budgetprocedure.

Med byrådets vedtagelse af budgetproceduren 2025-2028 blev det besluttet, at der skulle indregnes et nyt effektiviseringskrav på 20 mio. kr. i 2028 og frem.

⁶ Medfinansieringen vedrører bl.a. følgende poster: Fællesoffentlig digitaliseringsstrategi, drift og videreudvikling af digitalt sundhedskort, national serviceplatform og fælles medicinkort

Det tidligere besluttede effektiviserings-/besparelseskra v i 2027 er indtil videre indarbejdet som en negativ budgetpulje under økonomiudvalget på 20 mio. kr. i 2027 og frem - og er dermed ikke udmøntet konkret endnu.

I forbindelse med godkendelsen af budgetproceduren for 2025-28 blev det derfor også besluttet, at forvaltningen som en del af budgetmaterialet udarbejder et katalog med konkrete forslag til udmøntning af effektiviserings-/besparelseskra vne i 2027 og 2028. (se det udarbejdede effektiviseringskatalog 2027/2028, der indgår som en del af budgetmaterialet)

Det samlede krav om reduktioner på 20 mio. kr. i 2027 og 40 mio. kr. i 2028 er i kataloget fordelt forholdsmæssigt på tværs af bevillingsområderne. Byrådet har dog besluttet at friholde socialområdet, idet området selv har udarbejdet 'budget i balance-forslag' med mulige reduktioner der kan anvendes til intern omprioritering på socialområdet.

Ovennævnte beløb på 20 mio. kr. i 2027 stigende til 40 mio. kr. i 2028 og frem er indarbejdet i basisbudgettet for 2025-28. Det er således forudsat at forslagene i kataloget – eller alternative forslag med samme beløb – realiseres fuldt ud.

Økonomiaftale - løft af almenområdet (inkl. ældreområdet samt administration)

Udover kompensation til demografi indeholder økonomiaftalen et generelt nettoløft af almenområdet (herunder et kvalitetsløft af ældreområdet - samt en forudsat reduktion fra regeringens side vedrørende kommunernes administrative udgifter).

Nettobeløbet udgør i alt 39,2 mio. kr. i 2025 stigende til 47,5 mio. kr. i 2027/2028.

De modtagne beløb er jævnfør KL ikke øremærkede midler og er derfor i budgetforslaget forudsat indregnet som generel finansiering i budget 2025-28.

For så vidt løftet til ældreområdet, så fremgår det af økonomiaftalen, at midlerne gives som et kvalitetsløft til ældreplejen med henblik på omstilling, etablering af faste teams i hjemmeplejen, kontinuitet og øget kvalitet - herunder eksempelvis helhedspleje og at medarbejderne i ældreplejen får mere tid til den enkelte ældre. Randers Kommunes andel af løftet svarer til 11,4 mio. kr. i 2025 stigende til 19,7 mio. kr. i 2028.

Givet kommunens økonomiske situation og det forhold at de modtagne beløb ikke er øremærkede, er midlerne vedrørende ældreområdet - som førnævnt - forudsat anvendt som generel finansiering af det samlede budgetforslag.

Hvis ikke der i budgetforslaget var forudsat fuld indregning af nettoløftet fra økonomiaftalen som ren finansiering, ville ubalancen i det fremlagte budget have været tilsvarende højere.

Daginstitutioner – korrektion af budget

I basisbudgettet er der indregnet et løft af budgettet til øvrig drift på daginstitutionsområdet på 6,7 mio. kr. årligt fra og med 2025.

Der er tale om en teknisk rettelse, da beregningen af gennemsnitslønninger i forbindelse med opgørelsen af den nødvendige økonomi knyttet til indførelsen af minimumsnormeringer på dagtilbudsområdet ikke var opgjort korrekt.

Indkomstoverførsler

Budgetlægningen af indkomstoverførsler foregår som altid "fra bunden" i selve budgetåret 2025 - under hensyntagen til egne regnskabserfaringer samt KL's skøn for udviklingen på området.

For overslagsårene 2026-28 budgetlægges alle poster ud fra KL's skøn for den forventede udvikling på de enkelte områder.

Der henvises til særskilt notat om indkomstoverførsler for en nærmere beskrivelse heraf.

Nedenstående tabel viser ændringerne på både udgiftssiden og indtægtssiden:

Indkomstoverførsler, mio. kr., løbende PL	2025	2026	2027	2028
Ændring udgiftssiden	46,0	60,5	68,8	201,6
Ændring bloktilskud	5,0	-11,7	-17,1	-121,7
Nettoændring	51,0	48,7	51,7	79,9

(minus angiver merindtægter/mindreudgifter)

Tabellen viser i alt en manko på 51,0 mio. kr. i 2025 og stort set det samme beløb i 2026 og 2027. I 2028 er mankoen på ca. 80 mio. kr.

Ubalancen i budgettet til indkomstoverførsler var forventet på baggrund af regnskabsresultatet for 2023 og skyldes grundlæggende, at kommunens andel af udgifterne på landsplan er steget betydeligt. Opgørelsen af merudgifterne skal ses i sammenhæng med merindtægter fra udligningen (det socioøkonomiske udgiftsbehov) på 13-14 mio. kr. i 2025-2028 (jf. ovenfor).

På den baggrund kan det konstateres, at merindtægterne fra udligningen kun modsvarer en mindre del af merudgifterne på indkomstoverførsler. En del af forklaringen herpå kan være, at de socioøkonomiske kriterier opdateres med en vis forsinkelse. Dertil kommer det mere generelle, at udligningen af det socioøkonomiske udgiftsbehov kun delvist vil "opfange" alle ændringer i kommunernes udgifter til indkomstoverførsler/socialt udgifter. Udviklingen i kommunens udgifter til indkomstoverførsler er uddybende beskrevet i særskilt bilag.

Refusion særligt dyre enkeltsager

På landsplan forventes øgede refusionsindtægter på 1,8 mia. kr. i 2025 stigende til 2,0 mia. kr. i 2028, som modregnes via bloktilskuddet. Dette betyder en mindreindtægt for Randers Kommune på 30,2 mio. kr. i 2025 stigende til 33,4 mio. kr. i 2028. Altså en meget stor reduktion i bloktilskuddet.

I lighed med sidste år forudsættes socialområdets andel af disse merindtægter indregnet med 50% i form af et øget indtægtskrav⁷. Dette svarer til ca. 12 mio. kr. i 2025.

Udfordringen ved dette er dog, at et øget indtægtskrav til socialområdet blot øger den forventede ubalance på området (der henvises til beskrivelsen heraf i hovedafsnit 3 i dette notat).

Tallene kan nu sammenfattes som følger:

⁷ Årsgagen til at der kun indregnes 50% skyldes, at der på socialområdets demografimodel også kun efterreguleres med 50% i forhold til landsudviklingen. På den måde opnås symmetri mellem udgiftssiden og indtægtssiden.

Mio. kr.	2025	2026	2027	2028
Reduktion i bloktilskud	30,2	30,4	29,3	33,4
Øget indtægtskrav (socialområdet)	-12,1	-12,7	-13,4	-16,2
I alt	18,1	17,7	15,9	17,3

(minus angiver merindtægter/mindreudgifter)

Bloktilskuddet i 2025 reduceres med 30,2 mio. kr. Der forudsættes en øget indtægt på socialområdet på 12,1 mio. kr. – altså en nettomindreindtægt på 18,1 mio. kr. Som nævnt ovenfor vil det øgede indtægtskrav på socialområdet dog blot forøge den forventede ubalance på socialområdet, idet indtægterne allerede er indregnet i udgangspunktet i de opgørelser der hidtil har været udarbejdet vedrørende størrelsen af den økonomiske udfordring på socialområdet. Reelt svarer mindreindtægten således til hele reduktionen i balancetilskuddet.

Forvaltningen har overfor KL administrativt peget på det problematiske i, at balancen reduceres 100% i takt med stigende refusionsindtægter (der går hånd-i-hånd med stigende udgifter til særligt dyre enkeltsager), hvorimod udgiftssiden ikke (eller kun delvist) kompenseres via økonomaftalen. KL har ingen forventning om, at der kommer til at blive lavet om på dette.

Socialområdet har en decentraliseringsmodel, der indebærer, at merindtægter (udover budgettet) tilfalder området, mens mindreindtægter skal finansieres af området selv.

Familieområdet ønsker at fortsætte med den nuværende ordning, hvor afregning af mer- eller mindreindtægter sker via kommunekassen.

Aktivitetsbestemt medfinansiering på sundhedsområdet

Regeringen har med økonomaftalen valgt at videreføre fastfrysningen af den kommunale medfinansiering af sundhedsvæsenet (aktivitetsbestemt medfinansiering) i 2025. Fastfrysningen, herunder acontobetaling, sker på baggrund af samme model som tidligere.

Ministeriet har udmeldt kommunefordelte tal – og tallet for Randers Kommune er 422,448 mio. kr. Dette beløb er indregnet i basisbudgettet for 2025 og frem.

Nedenstående tabel viser ændringer på området (som primært skyldes ændret prisfremskrivning):

Mio. kr.	2025	2026	2027	2028
Ændring i bloktilskud	0,5	2,1	10,3	-3,5
Ændring på udgiftssiden	-1,3	-3,5	-8,5	5,1
I alt	-0,8	-1,4	1,9	1,6

(minus angiver merindtægter/mindreudgifter)

Netto renteudgifter m.m.

Renteudgifterne er budgetlagt ud fra de gældende rentesatser på de fastforrentede lån og med en variabel rentesats på 3,5% i 2025 og frem. Renteindtægterne fra den likvide beholdning er ligeledes budgetlagt med 3,5% i hele budgetperioden. Nedenstående tabel sammenholder ændringerne vedrørende renter med ændringerne i bloktilskuddet (på den post der hedder "netto renteudgifter, finansforskydninger m.m.").

Mio. kr.	2025	2026	2027	2028
Ændring i bloktilskud	0,8	0,8	0,8	0,8
Ændring på udgiftssiden (netto)	-6,7	-6,7	-5,8	-6,7
I alt	-5,9	-5,9	-5,1	-5,9

(minus angiver merindtægter/mindreudgifter)

Der forventes således en samlet nettomindreudgift vedrørende renter på knap 6 mio. kr. i 2025 og stort set samme niveau i overslagsårene.

Skattefinansieret anlæg

Nettoændringerne på skattefinansieret anlæg kan sammenfattes som følger:

Mio. kr.	2025	2026	2027	2028
Ændret bloktilskud inkl. ændret PL	-2,8	-11,4	-23,4	-10,7
Neptunvej	6,5	0,0	0,0	0,0
LC (teknologi til behandling i eget hjem)	0,8	0,8	0,0	0,0
Omflytning af budgetbeløb (børn og skole)	-32,9	4,0	28,9	0,0
Løft af budget fra 2027 til 2028 (jf. 10-årig investeringsplan)	0,0	0,0	0,0	32,6
Udbyhøj færge (dokning), flyttes fra 2025 til 2026	-1,3	1,2		
Pulje til klima, natur og miljø (flyttes fra drift til anlæg)	1,2	0,0	0,0	0,0
I alt	-28,5	-5,3	5,4	21,9

(minus angiver merindtægter/mindreudgifter)

De enkelte poster beskrives nærmere i det uddybende notat om basisbudgettet.

Der henvises desuden til notat "anlægspakken", der indeholder diverse oversigter vedrørende anlæg.

Heraf fremgår bl.a. at der (i lighed med tidligere år) er afsat en anlægspulje det sidste budgetår til senere politisk udmøntning. Beløbet udgør 50,6 mio. kr. i 2028.

Direktionen har som led i arbejdet med at skabe et budgetforslag i balance foretaget en gennemgang af alle anlægsprojekter og udarbejdet forslag til reduktioner på anlægsområdet – en nulstilling af anlægspuljen indgår heri (se afsnit 4).

Særligt vanskeligt stillede kommuner

Særtilskudspuljen efter udligningslovens § 16 udgør permanent 350 mio. kr. i 2020-niveau. Tilskudsrammen er i 2025 ekstraordinært forhøjet, så puljen i alt udgør 800 mio. kr. i 2025.

En stor del af forøgelsen af puljen finansieres via bloktilskuddet og som følge heraf er Randers Kommunes bloktilskud reduceret med 5,9 mio. kr. (og stort set det samme i overslagsårene).

Randers Kommune har den 6. august 2024 ansøgt om 100 mio. kr. fra særtilskudspuljen – under henvisning til, at kommunens økonomi nu er i betydelig ubalance. En ubalance som forværres yderligere som følge af de udgifter som kommunen alt andet lige må forventes at skulle afholde som følge af jordskredet ved Nordic Waste.

Det vides endnu ikke om Randers Kommune kan komme i betragtning, men der kan ifølge ministeriet forventes svar på ansøgningen ultimo august. Det er i budgetforslaget forudsat, at et eventuelt særtilskud

reserveres til at nedbringe kommunens nettoudgifter forbundet med jordskredet ved Nordic Waste (se særskilt bilag om håndteringen af de økonomiske konsekvenser vedr. Nordic Waste).

Øvrige budgetforudsætninger

Jordforsyning

Området er i lighed med tidligere år budgetlagt, så det går i balance i budgetperioden. Der henvises til særskilt notat om jordforsyning for en nærmere redegørelse.

Brugerfinansieret område

Det samlede budgetlagte overskud på 12,8 mio. kr. årligt fastholdes med henblik på affaldsområdets afvikling af gæld til det skattefinansierede område (kommunekassen). Gælden på området forudsættes afviklet som hidtil planlagt i 2025.

Lånedispensationer

I lighed med sidste års budgetlægning er der som udgangspunkt ikke i budgetforslaget indregnet lånedispensationer i 2025 og frem. Der er følgende lånepuljer i 2025:

Lånepuljer 2025	Randers Kommune projekter
Den ordinære lånepulje (200 mio. kr.)	Puljen er målrettet alle anlægsaktiviteter i kommuner i en økonomisk og likviditetsmæssig vanskelig situation.
Lånepulje til vanskeligt stillede kommuner (200 mio. kr.)	Puljen er målrettet kommuner, som opfylder kriterier for at modtage særtilskud som vanskeligt stillet kommune efter udligningslovens § 16.

Der er på landsplan afsat en pulje på 200 mio. kr. i den ordinære lånepulje til investeringer og deponeringsfritagelser på det øvrige anlægsområde. Randers Kommune har ansøgt om 50 mio. kr. fra denne pulje, og der kan forventes svar på ansøgningen ultimo august 2024.

Puljen målrettet vanskeligt stillede kommuner efter udligningslovens § 16 udgør 200 mio. kr. på landsplan. Inden for de seneste år skal kommunen opfylde kriterierne for at modtage særtilskud som vanskeligt stillet kommune efter udligningslovens § 16. Randers Kommune har ligeledes ansøgt om 50 mio. kr. fra denne pulje.

Såfremt Randers Kommune opnår tilsagn om lånedispensation fra ovennævnte puljer, foreslås disse reserveret til at styrke kommunens likviditet.

Randers Kommune har endvidere modtaget en lånedispensation vedr. udgifterne som følge af Nordic Waste. Denne dispensation giver mulighed for at låne op til 375 mio. kr. Dispensationen er indtil videre ikke indregnet i lånerammen (der henvises til særskilt notat om håndteringen af de økonomiske konsekvenser af Nordic Waste).

Indbetaling til Feriefond

I lighed med tidligere år er der reserveret 12,7 mio. kr. årligt som indbetaling til Feriefonden. De 12,7 mio. kr. er placeret som en finanspost under finansforskydninger.

Opsparing vedr. drift og anlæg

Budgetopfølgningen pr. 31/5 2024 viser en samlet forventet overførsel til 2024 på drift og anlæg på ca. 180 mio. kr. (et underskud på service på ca. 120 mio. kr. og et overskud på anlæg på ca. 300 mio. kr.).

Med hensyn til anlægssiden forventes i budgetopfølgningen et forbrug af opsparede midler på 30 mio. kr. Efterfølgende er der indført anlægsstop. På den baggrund forudsættes, at det forventede forbrug af opsparing på 30 mio. kr. ikke realiseres, hvilket indebærer en forventet overførsel på anlægsområdet på 330 mio. kr. Derved bliver den samlede forventede overførsel på drift og anlæg på i alt 210 mio. kr.

Det forudsættes, at dette beløb fortsætter uændret i budgetperioden.

Deponering – P-hus på Brotoften

Byrådet tilkendegav den 5. december 2022 at ville leje 150 offentlige p-pladser i et p-hus på Brotoften. P-huset med dagligvarebutik i stueetagen opføres af en ekstern investor, som har købt det pågældende byggefelt af arealudviklingsselskabet Flodbyen Randers P/S. Købet er betinget af at der efterfølgende vedtages en lokalplan, som muliggør byggeriet, og at der indgås en lejeaftale med Randers Kommune om p-pladserne. Byrådet tilkendegav i december 2022, at man ønskede, at der skulle arbejdes videre med "fremtidens p-hus".

Ved en lejeaftale skal kommunen deponere et beløb svarende til etableringssummen af p-huset. Deponeringen forventes at udgøre 30 mio. kr., og skal finde sted medio 2027. Det deponerede beløb frigives efterfølgende med 1/25 årligt. Deponeringen er således en likviditetsforskydning, der over tid er neutral for kommunekassen. Deponeringen og den efterfølgende frigivelse er indarbejdet i basisbudgettet for 2025-28 under finansforskydningerne.

Opsparing – Klimabro

Opsparingen til Klimabroen fremgår af nedenstående tabel:

Opsparing klimabro (mio. kr.)	Før 2019	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Gammel opsparing (budget 2016)	10,3										
Lånoptagelse (låneramme 2018)		16,4									
Lånoptagelse (låneramme 2019)			22,9								
Lånoptagelse (låneramme 2020)				11,3							
Lånoptagelse (låneramme 2021)					11,6						
Lånoptagelse (låneramme 2022)						14,0					
Lånoptagelse (låneramme 2023)							20,5				
Opsparing (jf. budget 2019)		7,0	9,0	11,0	13,0	15,0	17,0	19,0	21,0	23,0	25,0
Finansiering af havnevej			-9,2		-5,0	-6,5					
Forundersøgelse Klimabro					-3,0						
Finansiering af kommunikationsindsats Klimabro						-1,0					
Infrastruktur - projektledelse og koordination						-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
Afdrag på lån				-1,6	-1,8	-2,5	-3,0	-3,9	-3,9	-3,9	-3,9
Renter på lån				-0,2	-0,4	-0,5	-1,5	-2,0	-2,0	-2,0	-1,9
I alt	10,3	23,4	22,7	20,5	14,4	17,9	32,4	12,5	14,5	16,5	18,6
Samlet opsparing (akk)	10,3	33,7	56,4	76,9	91,3	109,2	141,6	154,1	168,6	185,1	203,7

Den samlede opsparring udgør således 141,6 mio. kr. ved udgangen af 2024 og forventes at udgøre 203,7 mio. kr. ved udgangen af 2028.

3. Opgørelse af den samlede budgetudfordring – herunder direktionens budgetforslag

I forrige afsnit blev der givet en nærmere redegørelse for de ændrede forudsætninger siden vedtagelsen af budget 2024-27. Samlet set er der tale om betydelige merudgifter.

Udover disse ændringer er der udfordringen på socialområdet, hvor budgettet langt fra svarer til det forventede udgiftsniveau, jf. beskrivelsen nedenfor.

Budgetudfordring på socialområdet

Ifølge den godkendte budgetprocedure for 2025-28 har direktionen fået til opgave at udarbejde et budgetforslag i balance – dog således, at der først i forbindelse med de politiske forhandlinger om budget 2025-28 tages stilling, hvorledes genopretningen af socialområdets økonomi skal gennemføres.

Nedenstående tabel viser det aktuelle skøn over ubalancen på socialområdet. Ubalancen er som tidligere oplyst overfor byrådet opstået gennem en årrække - primært som følge af, at det samlede antal og udgifterne til særligt dyre enkeltsager over 1 mio. kr. er steget markant.

Antallet af sager er således steget fra 94 (2017) til 157 (2024). Og udgifterne til de dyre sager er steget fra i alt 156,8 mio. kr. i 2017 (2024 PL) til foreløbigt 295,4 mio. kr. i 2024 (2024 PL). Det svarer til en samlet stigning i udgifterne på 88%, når der korrigeres for den almindelige pris- og lønudvikling.

Ifølge budgetproceduren skal socialområdet udarbejde egne forslag til effektiviseringer/omprioriteringer der kan bidrage til den fornødne forbedring af økonomien på området – effekten af disse forslag er medtaget i opgørelsen af ubalancen på området (behovet for budgetløft) i nedenstående tabel:

Socialområdet - behov for budgetløft (Mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Ubalance opgjort pr. 31/5 2024	67,0	67,0	67,0	67,0
Bloktilskudsreduktion som følge af stigende refusionsindtægter (50%)	12,0	12,0	12,0	12,0
Socialområdet egne forslag (effektiviseringer/intern omprioritering)*	-9,7	-14,6	-16,1	-17,2
I alt (ubalance - behov for budgetløft)	69,2	65,3	63,7	62,4

*I opgørelsen indgår finansiering af forslag om omprioritering af myndighedsfunktionerne på børne- og voksenhandicapområdet. (minus angiver merindtægter/mindreudgifter)

I tabellen tages udgangspunkt i det forventede merforbrug i 2025, jf. budgetopfølgningen pr. 31/5.

Som nævnt i forrige afsnit reduceres kommunernes bloktilskud som følge af de stigende refusionsindtægter (vedrørende særlige dyre enkeltsager). Socialområdets indtægtskrav forøges som følge heraf med ca. 12 mio. kr. Dette beløb forværrer områdets økonomi, idet indtægterne allerede var indregnet i udgangspunktet.

Socialområdets egne forslag indebærer en mindreudgift (netto) på samlet 9,7 mio. kr. i 2025 stigende til 17,2 mio. kr. i 2028.

Den samlede ubalance – behovet for budgetløft - fremgår af totalen i ovennævnte tabel – og forudsætter at alle forslag fra socialområdet om interne omprioriteringer gennemføres. Det gennemsnitlige behov for budgetløft svarer til 64,6 mio. kr. årligt.

Den samlede budgetudfordring

Forventet regnskab 2024 viser en bevillingsmæssig merudgift på samlet 42,1 mio. kr. (35,8 mio. kr. i 2024 og 6,3 mio. kr. i 2025). Det er ikke realistisk at en sådan ubalance kan finansieres ved regnskabsafslutningen. Forvaltningen forudsætter således, at finansieringen skal findes i forbindelse med budgetlægningen 2025-2028. Beløbet indgår derfor i nedenstående opgørelse af den samlede budgetudfordring i perioden 2025-28.

Den samlede budgetudfordring kan nu opgøres som følger – med udgangspunkt i kommunens primære styringsmål (resultat af ordinær drift og anlæg):

Opgørelse af budgetudfordring (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Udgangspunkt (ordinær drift og anlæg i B24-27)	10,0	-27,3	-62,1	-62,1
Merudgifter i forhold til B24-27 (jf. beskrivelsen i forrige afsnit)	74,6	57,9	40,8	52,8
Nyt udgangspunkt (basisbudget 2025-28)	84,6	30,6	-21,3	-9,3
Korrektioner/behov for budgetløft				
Korrektioner vedr. buffere	-80,0	-40,0	-40,0	-40,0
Socialområdet, ubalance (behov for budgetløft)	64,6	64,6	64,6	64,6
Forventet ubalance i Regnskab 2024	42,1			
Korrektioner vedr. anlægsprojekter (jf. bilag 1)	-13,4	2,8	5,8	-0,8
Korrektioner vedr. investeringsmodeller (jf. bilag 1)	5,8	4,8	4,8	4,8
Korrektioner mm i alt	19,5	32,7	35,6	29,0
Korrektioner mm i alt inkl. PL	19,5	33,9	38,1	32,0
Afdrag på lån	85,7	86,5	88,5	89,5
Samlet budgetudfordring i alt	189,3	150,6	104,9	111,8

(minus angiver merindtægter/mindreudgifter)

Den gennemsnitlige budgetudfordring for perioden er 139,2 mio. kr. inkl. ubalancen på socialområdet. Den varige ubalance der videreføres til 2029 og frem kan opgøres til 111,8 mio. kr.

Som tidligere nævnt er det i ovennævnte tabel forudsat, at det foreslåede effektiviserings- og besparelseskatalog for 2027 og 2028 samt socialrådets egne forslag gennemføres i fuldt omfang. Hvis ikke vil budgetudfordringen blive større end ovennævnte beløb.

Oversigt over ønsker samt bevillinger, der udløber

Der er i budgetmaterialet udarbejdet oversigt over bevillinger der udløber, henviste sager og ønsker fra fagudvalgene, som ikke er indregnet i basisbudgettet. Disse udgør følgende:

Samlet oversigt - mio. kr.	2025	2026	2027	2028
Ønsker	40,3	38,0	38,0	37,9
Henviste sager	0,4	0,4	0,4	0,4
Bevillinger, der udløber	24,7	61,3	62,3	77,4
I alt	65,4	99,7	100,7	115,7

(minus angiver merindtægter/mindreudgifter)

Der henvises til særskilt bilag med specifikation af ovennævnte poster.

Regeringens regelforenklingsprogram

I budget 2024-2027 blev det besluttet, at der i forbindelse med kommende års budgetlægninger, skal tages stilling til, hvorvidt regelforenklingsforslag fremsat i forlængelse af regelforenklings samarbejdet mellem regeringen og KL, kan udmøntes som besparelser i Randers Kommune.

Forvaltningen har vurderet potentialet for udmøntning for hver enkel af de hidtil fremsatte 30 regelforenklinger, som træder i kraft i løbet af 2024. Se vedlagte notat for uddybning.

Der er tale om relativt små beløb og det er i den forbindelse forudsat, at de berørte områder kan beholde de potentielle besparelser forbundet med regelforenklingerne, og herunder kan indregne disse i forslagene til effektiviseringer/ besparelser.

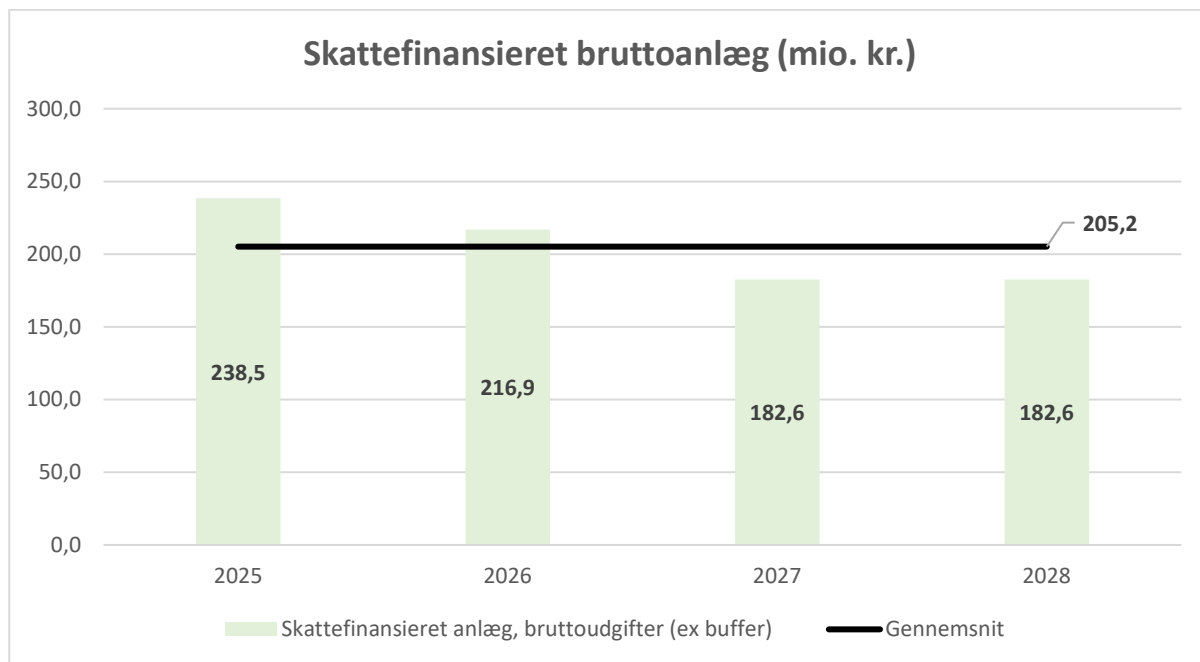
Øvrige styringsmål

Nedenfor gives en status på kommunens øvrige styringsmål (før direktionens forslag til budget i balance):

- Skattefinansieret bruttoanlæg (gennemsnit skal stige fra 150 mio. kr. og skal udgøre 200 mio. kr. senest i 2030)
- Skattefinansieret gæld (skal falde i budgetperioden)
- Gennemsnitlig kassebeholdning (den ikke-disponerede beholdning i 2028 skal være mindst 100 mio. kr.)

Skattefinansieret bruttoanlæg

Nedenstående figur viser resultatet af bruttoudgifterne på det skattefinansierede område (hvor bufferen på de 40 mio. kr. i 2025 ikke er medtaget, da denne som tidligere nævnt ikke er finansieret):

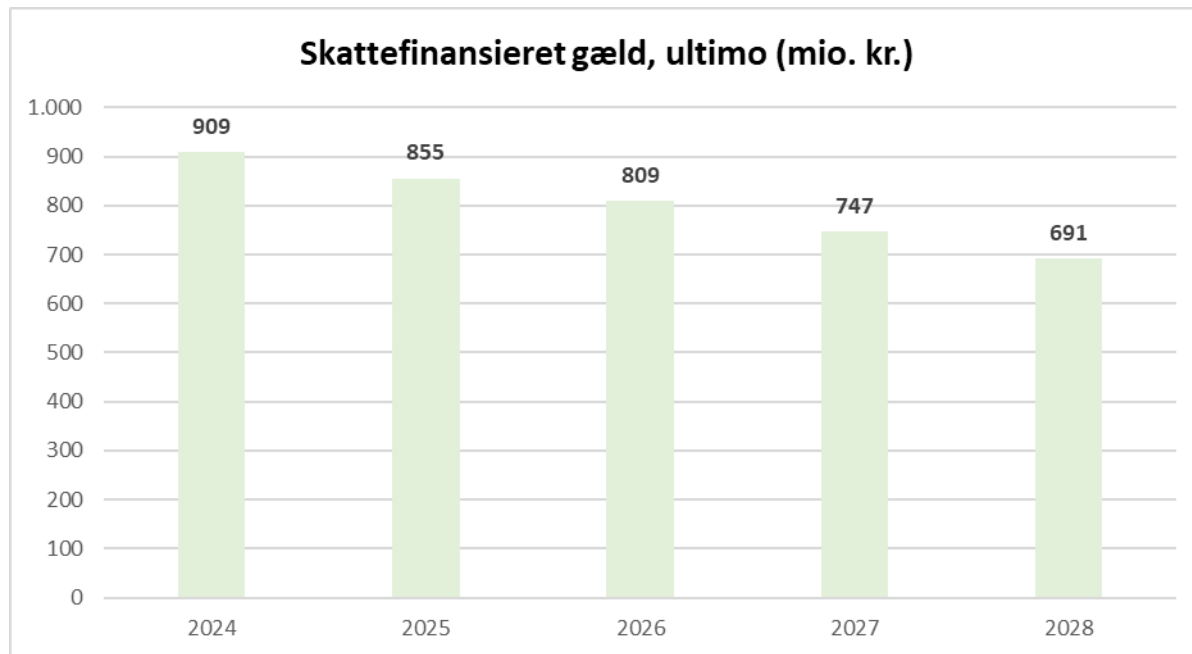

Gennemsnittet af de skattefinansierede bruttoudgifter (ex. buffer i 2025) er over 200 mio. kr. – altså er målsætningen om at være på vej fra 150 mio. kr. til 200 mio. kr. opfyldt i basisbudgettet.

Som ovenfor anført er basisbudgettet dog i betydelig ubalance. Med henblik på at genoprette kommunens økonomi indgår der derfor reduktioner på anlægsområdet i direktionens forslag til et budget i balance. Se nærmere i afsnit 4.

3.2.2 Skattefinansieret gæld (ex. Feriefond)

Målsætningen er et fald i den skattefinansierede gæld, hvilket klart opfyldes i det foreliggende basisbudget, jf. nedenstående figur:

Det ses, at den skattefinansierede gæld forventes at falde fra 909 mio. kr. ultimo 2024 til 691 mio. kr. ultimo 2028. Dette forudsætter dog, at Randers Kommune ikke realiserer eventuelle lånedispensationer i perioden. I det omfang der optages yderligere lån (udover det forudsatte i budgetforslaget), vil gældsafviklingen blive mindre.

Randers Kommune forventer dog ikke at kunne overholde målsætningen om faldende gæld fremadrettet (se nærmere i afsnit 4).

3.2.3 Kassebeholdningen

Den fremadrettede kassebeholdning er beregnet ud fra de kasseændringer, der fremgår af resultatopgørelsen (se bilag 2)⁸ – og uden indregning af direktionens forslag til dannelsen af et budget i balance.

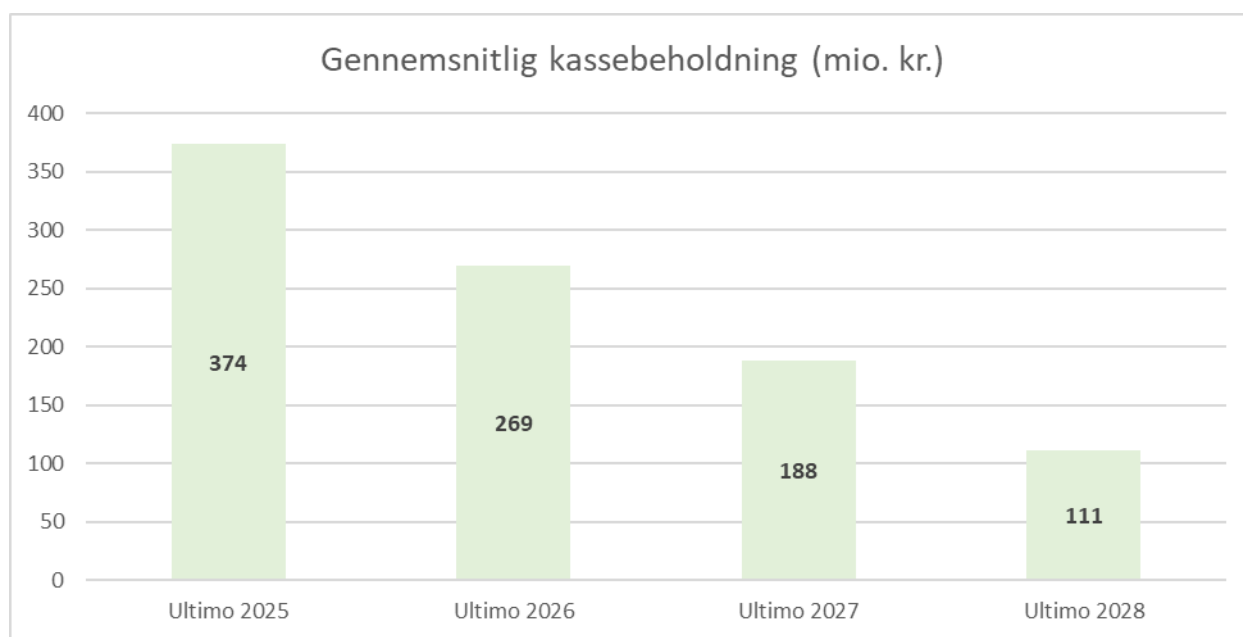
Udgangspunktet er som følger:

- Der forventes en gennemsnitlig kassebeholdning (opgjort ultimo 2024) på 390 mio.kr.
- Der forudsættes et kasseforbrug i 2024 på 140 mio. kr. (jf. budgetopfølgningen pr. 31/5 nedjusteret med 30 mio. kr. vedrørende anlæg – se tidligere beskrivelse)

⁸ I lighed med sidste års budgetlægning er der korrigeret for den budgetlagte opsparring til klimabroen på 18,4 mio. kr. i 2025 stigende til 24,4 mio. kr. i 2028. Disse beløb forventes ikke brugt i budgetperioden og er i stedet medtaget som en del af opsparringen til klimabroen, jf. figur over kassebeholdningen.

- Fremadrettet forudsættes, at udgifterne vedrørende Nordic Waste kan finansieres af den særskilte lånedispensation Randers Kommune har modtaget vedrørende Nordic Waste. Det forudsættes endvidere som udgangspunkt, at renter og afdrag vedrørende dette lån ikke skal belaste den budgetudfordring, der er beskrevet ovenfor. Den likviditetsmæssige virkning af renter og afdrag på lånet er således ikke medtaget i illustrationen. Er uddybet i særskilt notat om de økonomiske konsekvenser af Nordic Waste.
- Ovennævnte indebærer at alle kommunens udgifter vedrørende Nordic Waste fra og med den 19. december 2023 er forudsat finansieret via enten tilskud eller lån.

Med udgangspunkt i ovenstående forudsætninger ser den forventede udvikling i kassebeholdningen ud som følger – inkl. det forventede merforbrug på socialområdet på små 65 mio. kr. pr år

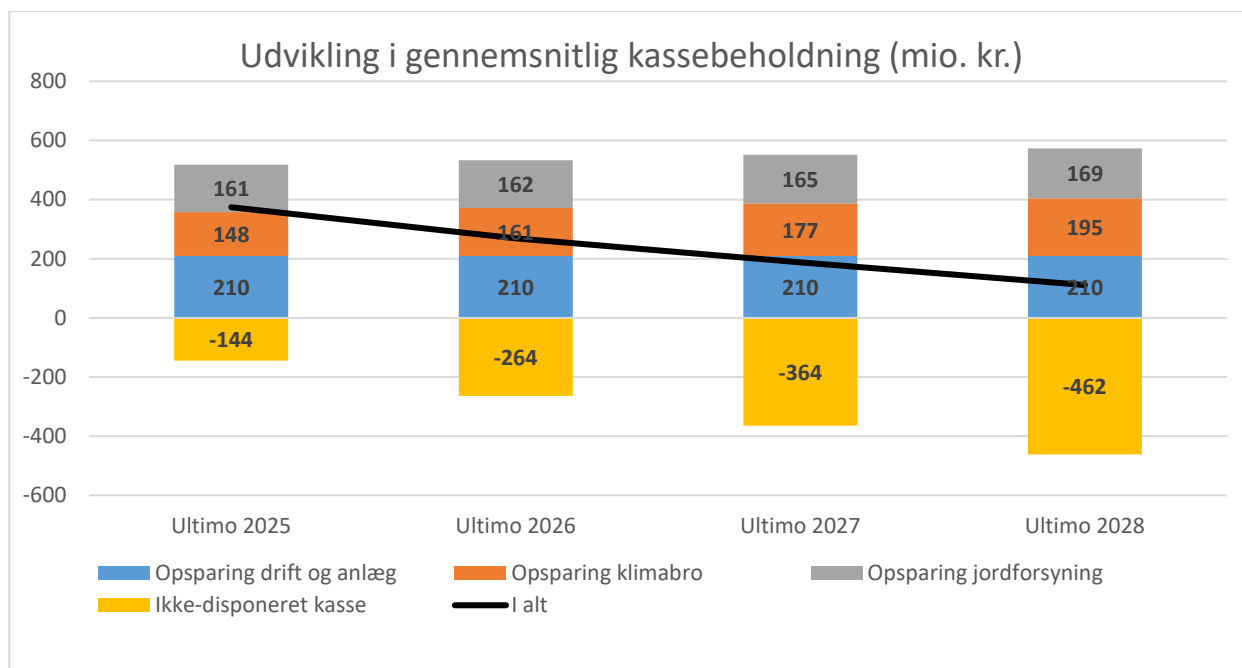

Figuren viser en forventet gennemsnitlig kassebeholdning ultimo 2025 på 374 mio. kr. faldende til et gennemsnit på 111 mio. kr. ultimo 2028.

Ved opgørelsen af kassebeholdningen er det vigtigt at være opmærksom på, at kassebeholdningen indeholder en række bevillinger, der allerede er givet eller midler som på anden vis er bundet – og dermed ikke er disponible. Det drejer sig om følgende:

- Opsparede midler på drift og anlæg
- Opsparede midler vedrørende jordforsyning
- Opsparing til klimabroen

Opsparingen vedrørende ovennævnte poster fremgår af nedenstående figur:

Figuren viser, at den ikke-disponerede kassebeholdning er negativ i alle år og med stigende beløb. I 2028 forventes den ikke-disponerede kassebeholdning således at være i minus med 462 mio. kr.

Som følge af den ekstraordinære likviditetsmæssige situation i Randers Kommune anbefaler direktionen, at kommunens styringsmål vedrørende den gennemsnitlige likviditet, kommunens gæld samt anlægsniveau suspenderes i en periode (se afsnit 4 nedenfor for en nærmere beskrivelse).

4. Direktionens anbefalinger til budgetforslag i balance

Den samlede ubalance i kommunens økonomi er stor og et budgetforslag i balance kan ikke udarbejdes uden at det har betydelige konsekvenser for kommunens serviceområder og serviceniveauet. Ændringer i den størrelsesorden kræver politiske beslutninger om retning og konkrete prioriteringer.

Direktionen har på den baggrund udarbejdet et forslag til et budget i balance, der illustrerer mulighederne for at skabe balance såfremt dette skal gøres via reduktioner i kommunens eksisterende udgifter.

4.1 Forslag til budget i balance

Som det fremgår af beskrivelsen i afsnit 3 kan den samlede budgetudfordring i Randers Kommune opgøres til gennemsnitligt 139,2 mio. kr. i budgetperioden 2025-2028, mens den varige ubalance som videreføres til 2029 og frem kan opgøres til 111,8 mio. kr.

På den baggrund foreslår direktionen følgende tre elementer til dannelsen af et budget i balance, som samtidigt giver mulighed for at give socialområdet et varigt løft af budgettet med 64,6 mio. kr. årligt:

De økonomiske konsekvenser af Nordic Waste

I opgørelsen af ubalancen er ikke medregnet de økonomiske konsekvenser af jordskredet ved Nordic Waste. Der er fortsat betydelig usikkerhed i forhold til mulighederne for at kommunens krav overfor forureneren - helt eller delvist – indfries og hvornår dette vil være afklaret. Hertil kommer muligheden for at kommunen modtager yderligere tilskud til finansiering af udgifterne.

På den baggrund foreslår direktionen, at forvaltningen forud for de politiske forhandlinger om budget 2025-2028 opdaterer kommunens forventede nettoudgifter vedrørende Nordic Waste og de forventede udgifter forbundet med at belåne disse. Eventuelle modtagne tilskud fra puljen til særligt vanskeligt stillede kommuner samt puljen vedr. årestaurering (under Miljøministeriet), som kommunen ligeledes har ansøgt, forudsættes i den forbindelse anvendt til at nedbringe kommunens nettoudgift.

Når der er en endelig afklaring på vilkårene for kommunens låntagning vedrørende Nordic Waste foreslås der optaget lån til finansiering af de nettoudgifter som kommunen allerede har afholdt (fratrullet eventuelle tilskud modtaget jf. ovenfor). Forvaltningen bemyndiges samtidigt til at hjemtage lån til finansiering af de udgifter, som fortsat udestår.

Belåningen af kommunens nettoudgifter indebærer merudgifter til renter og afdrag på lånet. Det foreslås, at der i forbindelse med de politiske forhandlinger om budget 2025-2028 tages stilling til, hvorledes disse merudgifter skal håndteres. I vedlagte bilag vedrørende håndteringen af de økonomiske konsekvenser af Nordic Waste, har direktionen skitseret tre mulige løsninger.

Reduktion af kommunens serviceudgifter med 100 mio. kr. årligt i 2025 og frem

Serviceudgifterne opgjort i basisbudgettet foreslås reduceret med gennemsnitligt 100 mio. kr. årligt i 2025 og frem. Besparelsen foreslås fordelt på tværs af serviceområderne (ex. socialområdet).

Direktionen har udarbejdet et katalog med forslag til udmøntning af et sådant besparelseskrav (vedlagt budgetmaterialet). Forslagene i kataloget overstiger 100 mio. kr. i årligt gennemsnit.

Forslagene i det supplerende katalog er i forskellig grad konkrete, idet nogle af dem har en størrelse og en kompleksitet, som forudsætter en efterfølgende proces med nærmere konkretisering og involvering af berørte enheder, borgere, pårørende mv.

Reduktion af budgettet til anlæg med gennemsnitligt 40 mio. kr. årligt i 2025-2028

Anlægsudgifterne i basisbudgettet foreslås reduceret med gennemsnitligt 40 mio. kr. årligt i 2025-2028.

Direktionen har gennemgået anlægsbudgettet og har udarbejdet et konkret forslag til en sådan reduktion af kommunens anlægsudgifter. Forslaget indebærer endvidere en tilpasning af den 10-årige investeringsplan i 2029 og frem, der modsvarer den varige resterende ubalance udenfor budgetperioden på 11,8 mio. kr. (forudsat at der jf. ovenfor gennemføres varige reduktioner på serviceområdet på 100 mio. kr. årligt)

Forslaget med reduktioner på anlægsområdet er vedlagt som selvstændigt bilag.

4.2 Ændrede styringsmål vedrørende likviditet, gæld og anlægsniveau

I den kommende periode vil det være nødvendigt at suspendere de vedtagne styringsmål vedrørende likviditet og gæld. Dette skyldes primært den ekstraordinære situation som følge af de likvidetsmæssige konsekvenser vedrørende udgifterne til Nordic Waste i kombination med store merudgifter til indkomstoverførsler og socialområdet.

Likviditeten vil derfor i en periode være lavere end forudsat og Randers Kommune vil have brug for at udnytte de lånedispensationer som modtages (herunder lånedispensationen knyttet til Nordic Waste).

Suspendering af ovennævnte styringsmål foreslås kun at være midlertidig. Der tages politisk stilling til, hvornår kommunens økonomi er tilstrækkelig robust til, at målene kan genindføres.

Tilsvarende foreslås det, at målsætningen om anlægsniveauet også suspenderes foreløbigt, da der i udgangspunktet må forventes at være behov for at nedjustere kommunens anlægsniveau for at skabe balance i økonomien (jf. direktionens forslag til et budget i balance).

Underbilag 1 - Korrektioner i forbindelse med opgørelse af råderummet

Der er behov for at korrigerer for en række beløb i forbindelse med opgørelsen af det økonomiske råderum:

- Anlægsprojekter, der er fuldt finansieret i budgetperioden 2023-2028
- Driftsfinansierede investeringer (eller investeringsmodeller)

Anlægsprojekter, der er fuldt finansieret i budgetperioden 2023-2028

I budget 2025-28 indgår en række anlægsprojekter der er fuldt finansieret, hvis år 2023 og 2024 medtages. De relevante beløb vedrørende 2025-28 skal dermed hverken forbedre eller belaste råderummet. Som følge heraf neutraliseres disse beløb, jf. nedenstående tabel, der viser, hvilke anlægsprojekter, det drejer sig om:

Anlægskorrektioner (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028	Beskrivelse
Fremrykning af budget fra 2026 til 2024		1,53			Vedrører naturgenopretningsprojekter (1. budgetopfølgning 2024)
Gudenåsti	2,09	0,00	0,00	0,00	Der er afsat et rådighedsbeløb på 2,0 mio. kr. til udgifter i 2024 finansieret af tilsvarende indtægter i 2025.
Anlægsbevilling cykelstier	-9,70	4,40	0,42	0,00	Projektet er fuldt finansieret i perioden 2023-2027. Budgetposter i 2025-2027 annulleres derfor
Områdebyfornyelse i Havndal	-5,11	-3,07	5,41	0,00	Projektet er fuldt finansieret i perioden 2024-2027. Budgetposter i 2025-2027 annulleres derfor
Overtagelse af Kongensgade	-0,05	-0,05	-0,05	-0,82	Projektet er fuldt finansieret i perioden 2024-2028 (der er en indtægt på -0,95 mio. kr. i 2024)
Indeklimapuljen på dagtilbudsområdet	5,75	0,00	0,00	0,00	Udgifter til indeklima på dagtilbudsområdet i 2024 finansieres af de afsat puljer hertil i 2024 og 2025. De 5,75 mio. kr. vedrører puljen i 2025 (25 PL)
2. budgetopfølgning (flytning af kunstgræsbaner m.m.)	-6,43				Beløb flyttes fra 2024 til 2025
Anlæg i alt	-13,45	2,81	5,78	-0,82	

Ovennævnte anlægsprojekter medfører en anlægsudgift i 2025 på 13,45 mio. kr. Da disse projekter er fuldt finansieret, skal beløbene neutraliseres ved opgørelsen af råderummet, hvilket sker i ovennævnte tabel.

Driftsfinansierede investeringer (eller investeringsmodeller)

De driftsfinansierede investeringer (eller investeringsmodeller) indebærer en midlertidig reduktion af kommunens driftsbudget. Da der er tale om en midlertidig reduktion, der er foretaget for at investeringerne kan tilbagebetales til kommunekassen, bør disse ikke forbedre opgørelsen af det økonomiske råderum.

Nedenstående tabel viser de foretagne korrektioner som følge heraf:

Driftsfinansierede investeringer	2025	2026	2027	2028	Beskrivelse
Lysanlæg på Randers Stadion	0,34	0,34	0,34	0,34	Opgørelse af lysanlæg i 2020 med afdrag årligt frem til 2030
Ny Dronningborghal	1,59	1,59	1,59	1,59	Er delvist finansieret via reduktion i driftsbudgettet til og med 2054.
Randers Teater	0,17	0,17	0,17	0,17	Tilbygning i 2022 finansieret via en huslejestigning årligt 2023-2032
Tandplejen	1,10	1,10	1,10	1,10	Ny struktur i tandplejen med afledte driftsbesparelser. Afdragsperiode forlænget med tilkomne sager.
Randers Ungdomsskole/Køb af Nyholmsvej 6	0,12	0,12	0,12	0,12	Ved køb af bygning spares lejeudgiften. Der afdrages årligt fra 2023-2036.
Hjælpe-middelhuset	1,26	1,26	1,26	1,26	Købet er finansieret via en reduktion i huslejebudgettet til ejendomsservice. Reduktionen ophører i 2033 når finansieringen er tilvejebragt
Køb af Hvidemøllevej	0,27	0,27	0,27	0,27	Købet er finansieret via en reduktion i budgettet til ejendomsservice. Reduktionen ophører i 2032 når finansieringen er tilvejebragt
Driftsafdelingen	0,89	0,00	0,00	0,00	Maskininvesteringer, som afdrages til og med 2025.
Kirkegårde	0,07	0,00	0,00	0,00	Investeringer på kirkegårde, som afdrages til og med 2025
Driftsfinansierede investeringer i alt	5,80	4,84	4,84	4,84	

Opgørelsen af det økonomiske råderum reduceres således med 5,8 mio. kr. i 2025 og 4,8 mio. kr. i 2026 og frem som følge af de driftsfinansierede investeringer.

Underbilag 2 – Resultatopgørelse 2025-2028 (minus angiver merindtægter/mindreudgifter)

Resultatopgørelse (mio. kr.)	2025	2026	2027	2028
Skatter	-5.567,2	-5.669,4	-5.920,7	-5.967,9
Tilskud	-2.486,9	-2.736,4	-2.808,8	-3.097,4
Skatter og tilskud i alt	-8.054,1	-8.405,9	-8.729,5	-9.065,3
Serviceudgifter	5.202,5	5.230,1	5.234,8	5.242,4
Pris og lønpulje, serviceudgifter		163,8	334,6	511,4
Øvrig drift	2.669,8	2.728,8	2.761,1	2.796,8
Pris og lønpulje, øvrig drift		98,2	199,8	307,6
Driftsudgifter i alt	7.872,3	8.220,9	8.530,3	8.858,2
Renter	5,5	5,2	5,0	4,1
Resultat af ordinær drift	-176,3	-179,8	-194,3	-202,9
Skattefinansierede anlæg	260,9	205,9	165,8	179,2
Pris og lønpulje, anlæg		4,6	7,3	14,5
Skattefinansieret anlæg i alt	260,9	210,4	173,0	193,7
Resultat af ordinær drift og anlæg	84,6	30,6	-21,3	-9,3
Jordforsyning	-0,1	-2,6	-2,9	-4,9
Pris og lønpulje, jordforsyning		-0,6	-0,9	-1,5
Ældreboliger	3,5	4,7	5,9	7,1
Pris og lønpulje, ældreboliger		-2,0	-3,5	-5,1
Brugerfinansieret område	-12,8	-12,8	-12,8	-12,8
Pris og lønpulje, brugerfinansieret		-1,7	-2,3	-2,9
Årets resultat før finansposter	75,2	15,6	-37,8	-29,3
Optagne lån	-32,4	-40,0	-26,7	-33,8
Afdrag på lån	85,7	86,5	88,5	89,5
Hovedkonto 8 - Finansforskydning	-40,1	-31,7	21,2	-1,8
Finansposter i alt	13,2	14,8	83,0	53,9
Kassebevægelse	88,5	30,4	45,3	24,7